

Siviilihautajaisten kehitysnäkymistä

Esa Ylikoski,
FM, *Vapaa Ajattelijan* päätoimittaja,
SHK:n koulutuspäivät, Dipoli, 19.3.2024

Alustaja esittäytyy

- *Vapaa Ajattelija* -lehden päätoimittaja 2017-,
Vapaa-ajattelijain liiton hallituksen jäsen 2011-
- Yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunnan jäsen
2017-23
- FM, työskennellyt opetusalaalla, viimeksi lehtorina
ja TKI-päällikkönä *Humanistisessa*
ammattikorkeakoulussa HUMAKissa
- Naimisissa, kaksi lasta, perhepiirissä kahdeksan
lastenlasta (päiväkodissa, peruskoulussa ja
lukiossa)

Vapaa-ajattelijain liiton kolme pointtia

- *uskonnottomien* etu- ja **ihmisoikeus-**järjestö – syrjintää ja uskontojen etuoikeuksia vastaan
- *uskonnottoman*, sekulaarin **kulttuurin** ja tapakulttuurin edistäjä,
- tiedepohjaisen **maailmankuvan**, kriittisen ja rationaalisen ajattelun sekä **humanistisen etiikan** edistäjä

I Ihmisoikeusjärjestönä perusoikeuspohjaisesti

- **Ihmisten yhdenvertainen kohtelu** – myös uskonnosta tai vakaumuksesta riippumatta (*Perustuslaki 6 § ja uusi Yhdenvertaisuuslaki*)
- **Uskonnon ja vakaumuksen vapaus** - koskee myös uskonnottomia: oikeus erota, olla osallistumatta, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus yksityisyyteen katsomuksestaan (*Perustuslaki 11 §*)

Yhteiskunnalliset tavoitteet

julkisen vallan suuntaan

- **valtion ja kunnan** viranomaistoiminnan ja *palvelujen* yhdenvertaisuus ja neutraalisuus uskontojen ja vakaumusten suhteen
 - Valtiovallan *neutraliteettiperiaate* sisältää myös kirkon ja valtion erottamisen toisistaan eli
 - Ev.lut. kirkon *julkisoikeudellisen erityisaseman ja etuoikeuksien* lopettamisen
 - Kunnat ja valtio lopettavat kaikkien uskonnollisten tilaisuuksien (jumalanpalvelusten ja hartauksien) liittämisen koulujen ja päiväkotien toimintaan

II Kulttuurijärjestötoiminta

– pro siviiliseremoniat

- Uskonnoton, sekulaarin kulttuurin ja **tapakulttuurin edistäminen..**
- Nimenantojuhla, nimiäiset (← kaste)
- 14- ja 15-vuotisjuhla, *Protu*-leiri (← rippikoulu)
- Parisuhteet, avoliitto, avioon vihkiminen, häät (← "kristillinen avioliittoon vihkiminen")
- Uskonnoton hautaus (← hautaan siunaus)
..mm. **omalla palvelutoiminnalla**
(*Pro-Seremoniat*)

III *Katsomuksellisena*

foorumina

- **Tiedepohjainen, kehittyvä maailmankuva** (← "ikiaikaisten totuuksien" ja "pyhien kirjojen" sijaan)
- **Rationaalinen ja kriittinen ajattelu** (← uusien ja vanhojen "huhua"-uskomusten sijaan, esim. horoskoopit, homeopatia..)
- **Humanistinen, sekulaari etiikka** (← Uskonnollisten "käskyjen" sijaan ihmislähtöinen etiikka, ihmisoikeudet)

Kansainvälinen yhteys

- Kansainvälisen humanistiliiton – *Humanists International* – jäsen
 - <https://humanists.international/>
- Myös Eurooppalaista ja Pohjoismaista yhteistyötä jäsenliittojen kesken, *European Humanist Services Network*
- Monissa maissa seremoniapalvelutoiminta laajempaa kuin Suomessa

Monenlaisia uskonnottomia, mieluummin lokeroimatta

- Euroopan ihmisoikeustuomioistuin EIT on päätöksessään luonnehtinut, että **uskonnottomat** ovat *"ateisteja, agnostikkoja, skeptikkoja sekä uskontojen suhteen välinpitämättömiä"*
- Uskonottomien ihmisoikeus- ja kulttuurijärjestön Vapaa-ajattelijain liiton säännöissä mainitaan uskonnottomiin kuuluvan *"vapaa-ajattelijoita, ateisteja, rationalisteja, humanisteja ja agnostikkoja"*.
- Identiteetti tai vakaumus, yhtä arvokkaita

Haaste: hautustoimi

- Hautustoimi siirrettävä *kirkollisasioista sosiaali- ja terveydenhuollon* piiriin
 - Hautausmaiden edellä on kysymys **hautajaisten seremonioiden tiloista sekä krematorioista**
- Järjestämisvastuu julkisella vallalla, palvelun tuottajia voi olla erilaisia

Yhdenvertaisuuteen hautaustoimessa

- Nykyinen hautaustoimilaki on syrjivä.
- Se monopolisoi ev.-lut. kirkon hautausmaat, mutta ei säädä käyttöoikeutta uskonnottomille ja toisuskoisille hautausmaiden ja krematorioiden kappeleihin jäähyväis- tai saattotilaisuuksiin ennen arkkuhautausta tai vainajan tuhkausta.
- Seurakuntien hautausmaita rahoitetaan valtion budjettivaroin yli 100 miljoonalla euroalla (20 euroa/kuntalainen), mutta esimerkiksi vapaa-ajattelijain yhdistysten hautausmaille ei ole annettu tukea.

Yhdenvertaisuuteen hautaustoimessa

- Hautaustoimen koordinoinnin tulisi olla hyvinvointialueiden tehtävä
- Tarvitaan lisää krematorioita sekä uskonnollisesti ja katsomuksellisesti tunnustuksettomia tiloja hautaukseen liittyvien jäähyväis- ja saattotilaisuuksien ja vastaavien seremonioiden toimittamiseen.
- Tarvitaan tunnustuksettomia kappeleita/seremoniatiloja.

Päivitystä tietoihin mm. Vapaa- ajattelijain nettisivuilta

- *Vapaa-ajattelijain liitto ry* <https://vapaa-ajattelijat.fi/>
- *Vapaa Ajattelija –lehti* <https://vapaa-ajattelijat.fi/va-lehti/>
- ***Uskonnonvapaus.fi*** -sivusto
<https://uskonnonvapaus.fi/>

Uskonnottomuutta heijastavia tunnuslukuja: jäsenyydet (31.12.23)

- *Ev.lut. kirkon jäseniä* **63,5 %**
 - Vantaalla ja Helsingissä ev.-lut. kirkon jäsenten osuus on alle 50 %; koko maassa 29-32 vuotiaissa
- Mihinkään *uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomia* on noin **32,8 %** eli yli 1,7 miljoonaa
- *Muissa uskonnollisissa yhdyskunnissa jäseninä (kaikki muslimit ja helluntailaiset eivät näy tilastossa)* (yli 100) noin **3,7 %**

Eroakirkosta.fi

- Yli 856 200 eroajaa on käyttänyt, 20 vuotta
- **nyt sivusto ohjaa** käyttämään *Digi- ja väestötietoviraston DVV:n* palveluja (vuonna 2022 DVV oli liki 50 %, vuonna 2023 yli 80 %)
- Kuitenkin *nuorten* erolomake ja *lasten* erottamislomake paperille edelleen saatavissa (huoltajien allekirjoitukset)

Eroa kirkosta

- » Täytä erolomake
- » Lasten asema
- » Yleisiä kysymyksiä

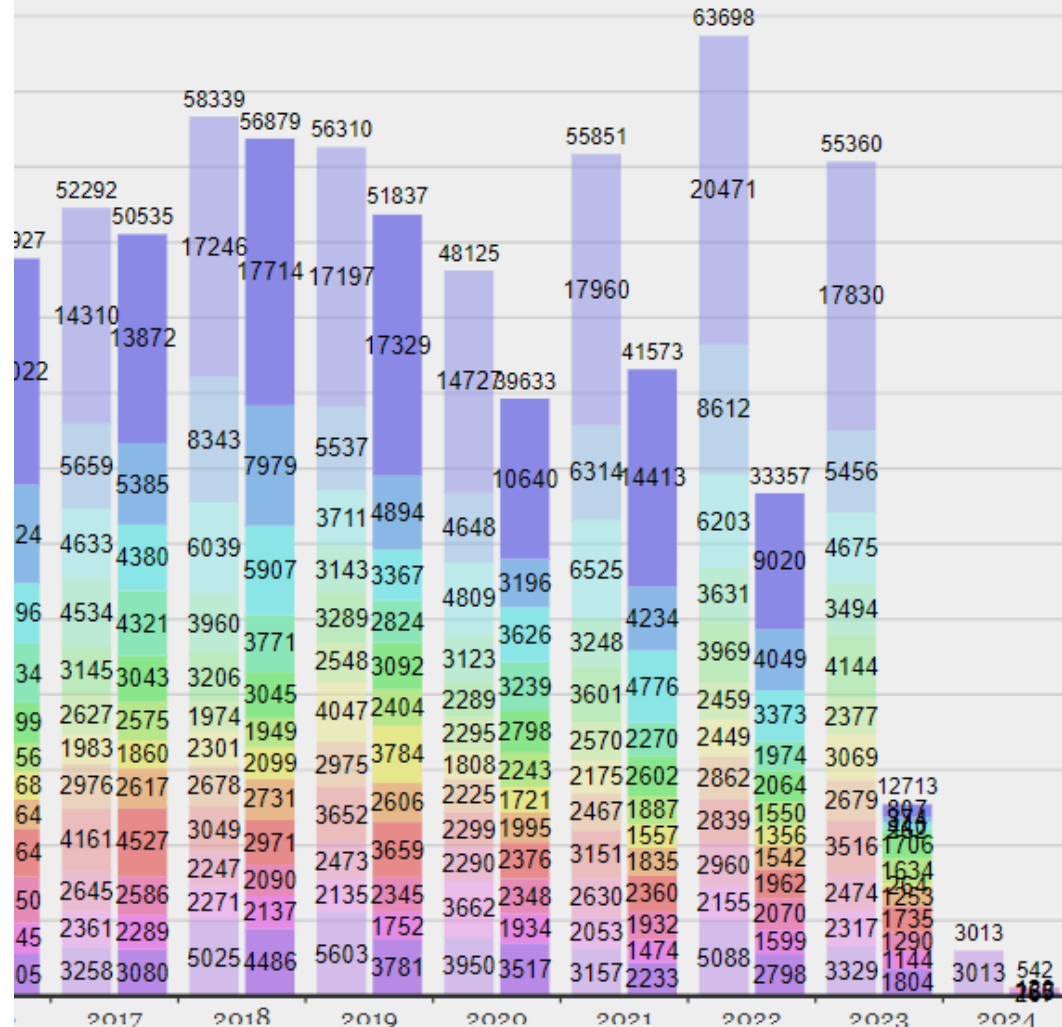

Kirkosta eroaminen

Palvelun kautta on eronnut 854602 henkilöä, eilen 13. Tilastoja: [palvelun kautta eronneet](#), [DVV-linkkiä käyttäneet](#).

Ensisijainen tapa erota kirkosta on käyttää [Digi- ja väestötietoviraston palvelua](#). Allaoleva lomake toimii, ellet voi käyttää verkkopankkitunnuksia tai muuta sähköistä tunnistautumista.

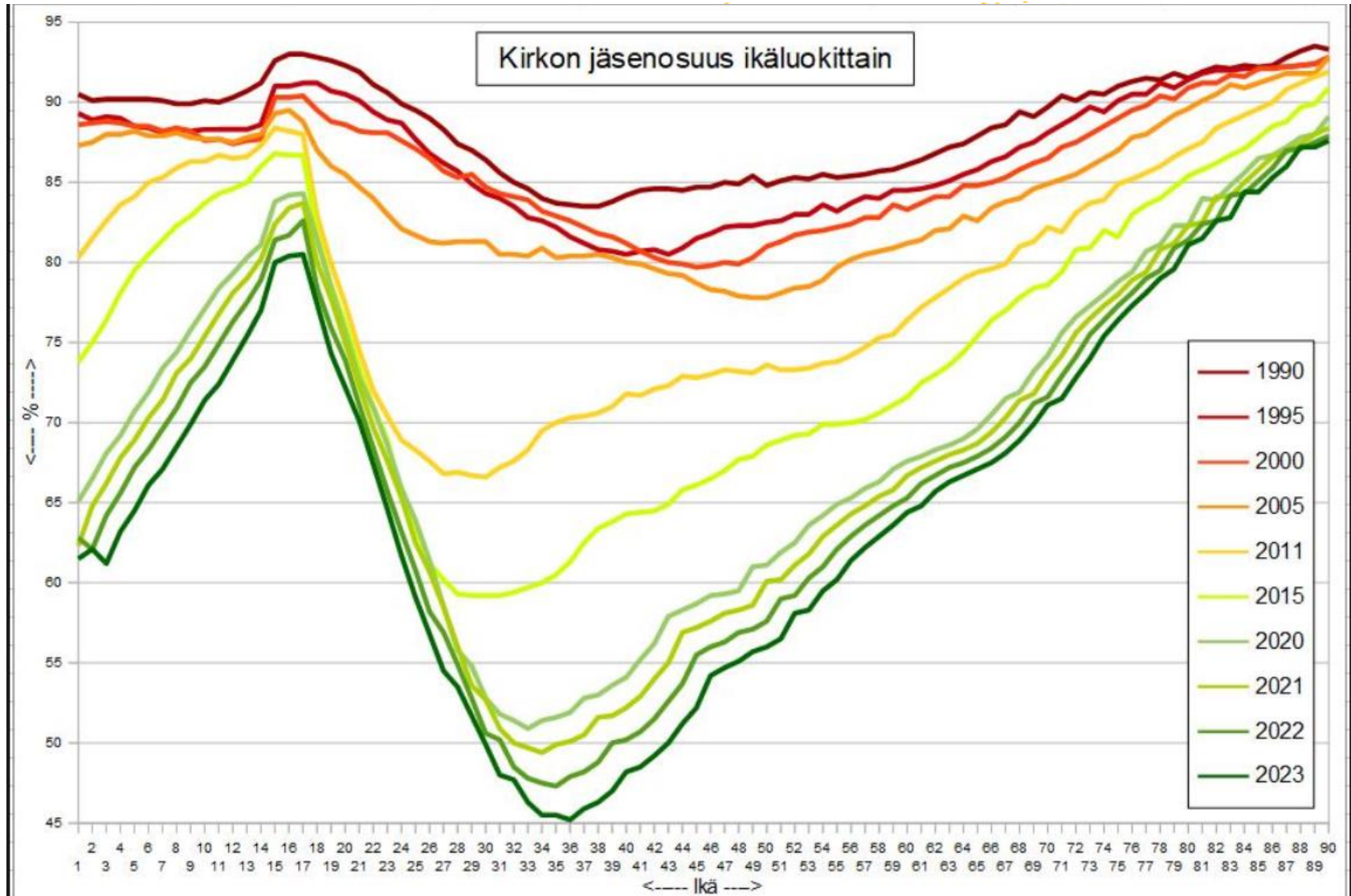
- Vasemmalla viralliset erot, oikealla eroakirkosta.fi kautta tehdyt ero-ilmoitukset
- 2006-2016 virallisten kuukausittaisten erojen määrä ei ole tiedossa.
- Eroakirkosta.fi aloitti toimintansa marraskuussa 2006
- Eroakirkosta.fi kautta tehdyissä ero-ilmoituksista noin 4% hylätään
- Eroakirkosta.fi on vuodesta 2020 suosittelut käyttämään div.fi palvelua eroamiseen, josta johtuen erojen määrä eroakirkosta.fi palvelun kautta on vähentynyt, mutta virallisten erojen määrä jatkaa kasvuaan

Siviilihautajaisten kehitysnäkymät väestötietojen perusteella

- Väestötietojen perusteella muiden kuin ev.-lut. kirkon ym. uskonnollisten yhdyskuntien jäsenten osuus on kasvanut ja kasvussa
- On selvää, että tällaisten vainajien hautaukset lisääntyvät vuosi vuodelta - tavalla tai toisella
- Täältä pohjalta myös uskonnottomien hautajaisten eli **siviilihautajaisten osuus kaikista** haudoista kasvaa vähintäänkin samaa tahtia.

Ev.-lut. kirkon jäsenosuuksia ikäluokittain 1990-2023

Katsomukset ja jäsenyys voivat olla eri asioita

- **Uskonnollisiin yhdyskuntien jäsenyyteen kuulumattomissa** on ajatukseltaan *uskonnollisia*
- **Toisaalta monet ev.-lut. kirkon jäsenet** ovat *ajatuksiltaan ei-uskonnollisia tai ei-uskovia* (mm. Kirkon tutkimuskeskuksen kyselytutkimusten mukaan)
- "Uskontojen suhteen välinpitämättömät"?

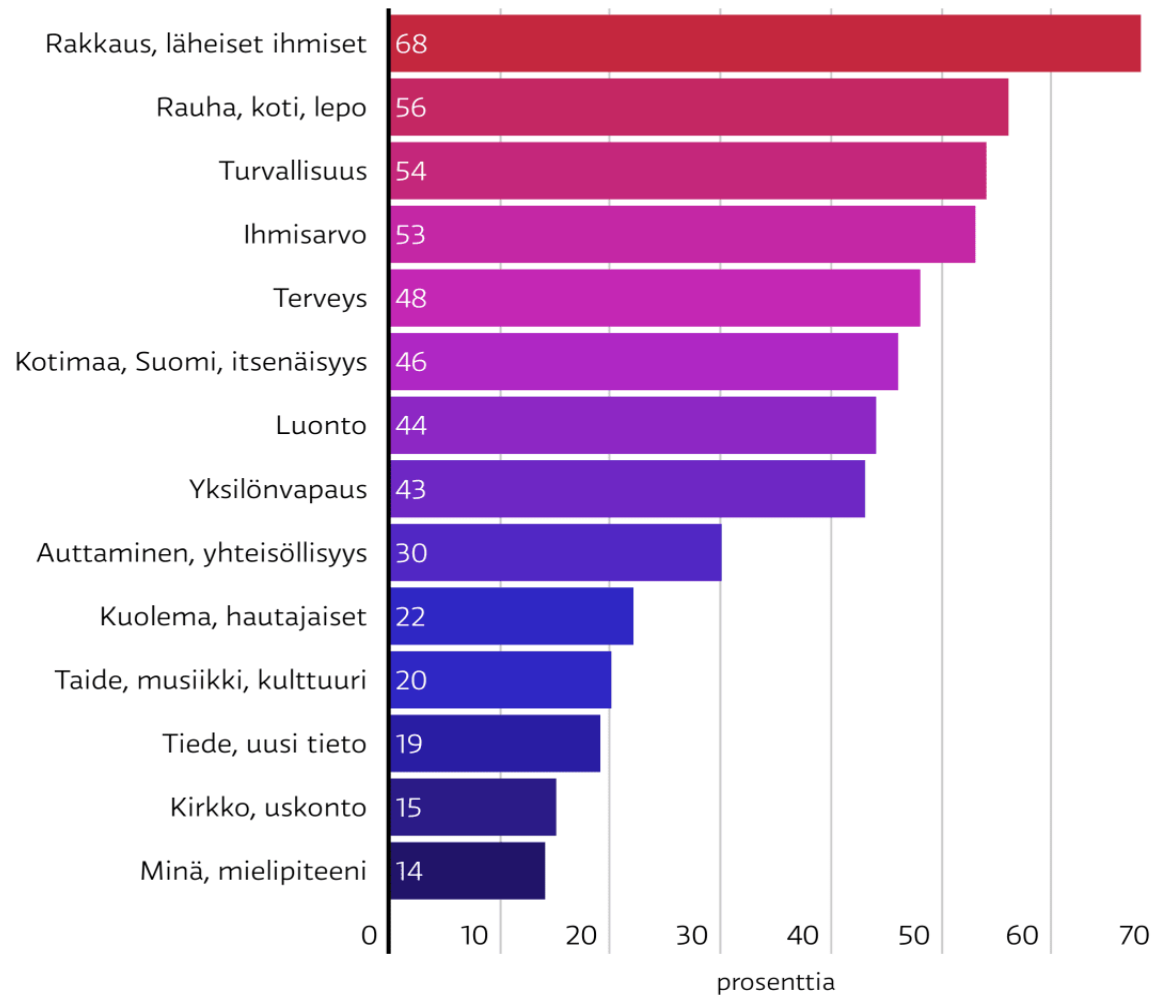
Maallistuminen eli *sekularisaatio* ilmenee

- **Ajatuksellisesti, katsomuksellisesti**
 - ei-uskovaisuus, uskonnottomuus, ei-uskonnollisuus lisääntynyt
 - tiedepohjainen maailmankuva, humanismi
- **Käyttäytymisessä, kulttuurisesti**
 - irtaantuminen uskontokuntien opista, jäsenyydestä, tavoista ja seremonioista, *mutta*
 - **uskonnoton tapakulttuuri - osin vielä hitaasti erityisesti hautaustoimessa**

Suomen kulttuurirahasto ja e2 Tutkimuskeskus

<http://e2.fi/publication/68>

"Mikä sinulle on pyhää?"

Rippikoululaiset 2019

- *Kirkon tutkimuskeskus* kysyi vuoden 2019 rippikoululaisten kantoja, yli 12 000 vastasi:
- 35 % sanoi uskovansa Jumalaan
- 32 % sanoi uskovansa Jeesuksen ylösnousemukseen
- 57 % sanoi haluavansa kuulua evl kirkon jäsenyyteen
- *vuoden 2023 kyselyssä poikien uskonnollisuus ja arvokonservatiivisuus lisääntynyt*

***Toisaalta* 14-15 -vuotiassa:**

kirkkoon liittymiset > eroamiset

- 14-15-vuotiaita liittyy eroja enemmän
- rippikoulujen markkinointi kouluissa ym. kohdistuu uskonnottomien kotien lapsiin
- rippikoululeireillä kirkon jäsenyyttä markkinoidaan näille nuorille ("Saat rahaa"?)
- 1340 rippikoululaista liittyi kirkon jäseneksi vuonna 2022 – huoltajien luvalla
 - Ja 1-9 2023 jo 1411 rippikoululaista

Ei-evl-jäsenten hautauksissa siunauksen suuri osuus

- *Ei-evl-jäseniä* kirkon hautausmaille 2023 haudatuista oli 9304 (9628), 16,7 % (16,6)
- Ei-jäsenistä siunattiin kirkolisesti 6078 (6578) ja ei siunattu 3275 (3273) - eli siunattiin 65 % ja ei siunattu 35 %.

Helsingissäkin 2022

hautausmaalle haudatuista

- Srk hautausmaille haudattuja 5573
- **Ei ev.-lut. kirkon jäseniä 1666**
- Ei-jäsenille *kirkollisia siunauksia* 1035
- Ei-jäsenille *ei kirkollista siunausta* 631 (38 %)
 - Espoossa 123/292 (42 %)
 - Vantaalla 102/304 (33,5 %)
- Pro-Seremonioiden hautapuheita ehkä noin 200
- Suuret mahdollisuudet puhujapalvelulle!

Kirkon hautausmaille haudattujen suuri osuus

- *Kirkon hautausmaille haudattuja 2023* (suluissa 2022) yht. 55788 (57851).
 - Se on noin 91 % kaikista kuolleista.
- *Kirkon hautausmaiden ulkopuolelle* (tuhkana) päätyneistä (9 %) ei ole tietoa, paljonko heistä siunattiin ja ei-siunattu.

Yhteenveto: kaksijakoisuutta

- **Yhtäältä** uskonnon ajattelu yleistynyt, ihmisten elämäntapa ja monet valinnat maallistuneet, toki niin, että sukupolvien, alueiden ja sukupuolien välillä eroja
- **Toisaalta** kirkollinen tapakulttuuri vahvoilla rippikouluissa ja erityisesti varsinkin hautauksissa

Siviilihautajaisten osuuden kasvun nopeutuminen?

- Siviilihautajaisten osuuden tasainen kasvu voi myös olennaisesti nopeutua, jos ja kun **uskonnottomiin hautajaisiin liittyvän palveluketjun** palveluja saadaan kehitettyä.
- Parannuksen paikkoja ovat
 - kirjallisen hautaustahdon täyttö (ks. siviilihautajaiset.fi),
 - lähiomaisten tiedot ja asenteet,
 - hautaustoimistojen palvelut sekä
 - siviiliseremonioiden tila- ja puhujapalvelut.

Hautaustoimilaki tukee siviilihautajaisten kasvua

- Hautaustoimilain mukaan "*vainajan ruumiin hautaamisessa ja tuhkaamisessa sekä tuhkan käsittelyssä tulee kunnioittaa vainajan katsomusta ja toivomuksia*".
- Miten vainajan katsomuksen kunnioittaminen toteutuu? Miten tulkitaan hautaustoimilakia?

Kasvumahdollisuuksia

- Siviilihautajaisten osuuden kasvu nykytilanteesta voi myös nopeutua, kun uskonnottomiin hautajaisten palveluketjun palveluja saadaan kehitettyä.
- Parannuksen paikkoja ovat
 - kirjallisen hautaustahdon käyttö (ks. siviilihautajaiset.fi),
 - lähiomaisten tiedot ja asenteet,
 - hautaustoimistojen palvelut sekä
 - siviiliseremonioiden puhuja- ja tilapalvelut.

Pro-Seremoniat 25 vuotta

Tervetuloa Pro-Seremonian 25-vuotisjuhlaan

lauantaina 13.4.2024 klo 12-15

kirjasto Oodin Kuutio-saliin, 2. krs

Juhlistamme 25-vuotistaivaltamme

ja kerromme toiminnastamme siviiliseremonioissa ja -juhlissa

Ohjelma:

- ❖ *Tervetuloatötoivotus, Marja Vinni ja Jukka Paavilainen*
- ❖ *Mustikkiesitys, Ella Koura*
- ❖ *Heleman historiaa, Marja Vinni*
- ❖ *Puhujan rooli, Jukka Paavilainen*
- ❖ *Seremonioiden merkitys, Asko Niemelä-Koura*
- ❖ *Eurooppalainen yhteys, Susanna Leino*
- ❖ *Yleisön kysymyksiä*
- ❖ *Juhlapuhia, Robert Brothorus*
- ❖ *Yhteistyökumppaneiden ja sörjestöjen onnittelet*
- ❖ *Kysymyksiä toiminnasta*
- ❖ *Mustikkiesitys, Reijo Jaakkola*
- ❖ *Yleisön tuomia runoja*
- ❖ *Keskustelua ja tutustumista puhujin ja toimintaan*

Tule mukaan ja tee juhla kanssamme

Pro-Seremoniat, hallitus

ps. voit tuoda mukanasí mieleisesi runon

Pohdittavaa

- Miksi osa vainajista, joille kaikesta päätellen olisi lain mukaan tullut toimittaa uskonnoton haudaus, kuitenkin haudataan kirkollisesti?
- Siihen vaikuttanee kulttuurisia, rakenteellisia ja yksilöpsykologisia syitä. Niille antaa tilaa kirjallisen haudastahdon puuttuminen.

Omaisten psykososiaalinen kuormitus

- Kuolemantapauksen jälkeen surun keskellä kuormittavassa ja raskaassa tilanteessa lähiomaisten pitää aloittaa hautajaisjärjestelyt nopeasti, yleensä hautaustoimistossa.
- Silloin saatetaan välttää kenties ylimääräiseksi ja rasittavaksi koettuja järjestelyjä ja hakea mahdollisimman helppoja ratkaisuja.
- Myös hautaustoimistolla voi olla sama pyrkimys vaivattomaan, tavanomaiseen, kaavamaiseen, perinteiseen, siis kirkolliseen menoon.

Hautaustoimiston perinteinen toimintatapa

- On ilmeistä, että uskontokuntaan kuulumattoman vainajan omaisille erilaisia vaihtoehtoja esitellessä saatetaan varsin helposti suosia siunausta.
- Sitenhän ratkeaa sekä puhuja- ja että tilakysymys; puhuja maksutta, kappeli maksullisena.
- Olen kuullut hautaustoimistoilta tulkinnan, että jos vainaja ei ole ollut selvästi kirkonvastainen, papin siunaus on ihan ok.
- Tämä tulkinta ei ole ok.

Lyhyemmän kaavan markkinointi kyseenalaista

- Hautaustoimistossa tai seurakunnassa omaisille on myös voitu kertoa, että pappi voi hoitaa siunaustoimituksen ns. *lyhyemmän kaavan mukaan*
- Pitää kuitenkin muistaa, että Kirkkokäsikirjan lyhyempi kaava ei ole uskonnollisuuden asteeltaan yhtään vähemmän uskonnollinen kuin pidempi kaava. Siunauksen markkinointi sillä ei ole reilua.

Yleisen tulkinnan muuttumisen mahdollisuus

- Kirkon tutkija **Leena Sorsa** on nostanut esiin tulkinnan, että *”kuulumisellaan tai kuulumattomuudellaan johonkin uskonnolliseen yhteisöön ihmisen on katsottava valinneen sen perinteen mukaisen hautaustoimituksen”*.
- Kun tätä ei nyt noudateta ja kun ajatuksiltaan uskonnottomia vainajia on myös kirkon jäseninä, omaisilla ole lain mukaan velvoitetta tehdä heidän hautajaisistaan siunaustilaisuutta. Tällöin pappi voi yksin käydä kylmiön hiljaisuudessa siunaamassa vainajan.

Omaisten erimielisyys

- Jos omaiset ovat erimielisiä, siunaamisvaihtoehdon ei tarvitse voittaa sosiaalisista syistä.
- Päätöksenteon fokuksessa on lain mukaan vainajan katsomus, eivät esimerkiksi saattoväen oletetut normiodotukset.

Omaisten tunteiden ristiriitaisuus

- Jos hautaustoimistossa omaiset päätyvät keskustelujen jälkeen siunausvaihtoehtoon, siunauspyyntö papille voi välittyä hautaustoimiston kautta.
- Lähiomaiset ovat suoraan papin kanssa tekemisissä vasta siinä vaiheessa, kun pappi haastattelee omaisia puhettaan varten.
 - Silloin on ehkä myöhäistä katua, ja vielä vähemmän hautajaisten jälkeen. Välillä kuulee puheita, että "se ei mennyt nyt ihan oikein".

Siviilihautajaisten käytännön haasteita

- **Uskonottoman saattotilaisuuden eli jäähyväistilaisuuden järjestämiseen** liittyy tavanomaisiin kirkollisiin hautajaisiin verrattuna kaksi käytännöllistä haastetta. **Haasteina ovat**
 - **uskonottoman hautajaispuhujan hankkiminen ja**
 - **tilaisuuden pitopaikan löytäminen ja vuokraaminen.**
- Nämä kohdistuvat sekä lähiomaisiin että hautaustoimistoon.

Hautaustoimistojen palveluhenkisyttä tarvitaan

- Useimmiten siviilihautajaisiin kaivataan palveluhenkisen hautaustoimiston apua hakemaan ratkaisuja, jotka mahdollisesti poikkeavat totutuimmasta kaavasta.
- Toisaalta hautajaisten jälkimmäisen osan, **muistotilaisuuden** järjestämisessä ei ole välttämättä juurikaan eroa kirkollisten ja siviilihautajaisten välillä.

Pro-Seremoniat palveluksessa

- Näihin haasteisiin voi saada maksutonta neuvontaa *Pro-Seremoniat* -palvelukeskukselta.
- Myös vapaa-ajattelijain yhdistysten ja liiton toimihenkilöiltä voi saada neuvoja.

Puhujia on...

- Laadukkaita, valmentautuneita, usein kokeneita puhujia siviilihautajaisiin tarjoaa siviilijärjestöjen palvelukeskus *Pro-Seremoniat*. Sen palveluja on varmimmin eteläisen ja keskisen Suomen alueilla.
- Pohjois-Suomessa eräillä vapaa-ajattelijayhdistyksillä on myös hautapuhujia.

Mutta ei joka puolella eikä tarpeeksi kasvaviin tarpeisiin

- Valitettavasti ihan kaikilla alueilla ei Pro-Seremoniain ja yhdistysten puhujia ole vielä ihan lähellä tarjolla. Toivottavasti uusia puhujia on tulossa marraskuussa 2023 ja maaliskuussa 2024 pidetyn puhujakoulutuksenkin pohjalta.

Neuvonta ilmaista, puhujapalvelu maksullista

- Pro-Seremonioiden puhujapalvelut eivät ole ilmaisia, neuvontaa lukuun ottamatta. Hieman yli 300 euron palkkio ei ole kohtuuton, kun puhuja haastattelee vainajan omaisia, laatii ja pitää puheen ja tarvittaessa ohjaa myös koko seremoniaa. Palkkion lisäksi voi tulla matkakuluja.
- Vaikka musiikkia saa myös äänitteistä, tarjolla on soittajia sekä kappelin urkuihin että itse tuotuihin soittimiin.

Puhujapalvelun osuus hautajaismenoista pienehkö

- Puhujakulut eivät ole likikään suurin siviilihautajaisten menoero.
- Onhan uskonnoton vainaja välttänyt kirkollisverot vuosien, ehkä vuosikymmenten ajan.

Siviilihautajaisten kasvu positiivisena haasteena

- Ei-kirkollisia hautauksia on vuosittain tuhansia jo nyt, ja määrä kasvaa.
- Tällä hetkellä Pro-Seremonioiden kapasiteetti riittää ennemmin joihinkin satoihin puheisiin kuin tuhansiin puheisiin.
- Tässä asiassa onkin nyt ns. markkinarako. Voi olla tilaa ja tarvetta myös uusille uskonottomien puhujapalvelujen tuottajille tai itsenäisille puhujille.

Tuleeko alalle kilpailua

- En rupea ennusajaksi, mutta arvelen, että ennen pitkää uskonnottomien puhujapalvelujen tarjonnassa tulee monipuolistumista, kilpailua.
- Kaipa joillakin hautaustoimistoillakin voisi olla tarjota omia ei-uskonnollisia hautajaispuhujia.
- Ehkä Pro-Seremoniat voi tarjota myös puhujakoulutusta "ulkopuolisille"?

Saatto- tai jäähyväis- *tilaisuuden paikka*

- Toinen iso haaste siviilihautajaisissa on saattotilaisuuden tai jäähyväistilaisuuden paikka.
- Asiaan voi liittyä ev.-lut. seurakuntien toiminta, onhan ns. *yleinen hautustoimi* niiden hoidossa.
- Kyse on hautausmaiden ja krematorioiden kappeleista.

Kappelia kysytään myös siviilihautajaisiin

- Monet siviilihautajaisten järjestäjistä ovat kiinnostuneet vuokraamaan seurakunnan hautausmaan tai krematorion kappelin.
 - Näin lähinnä logistisista eli arkun kuljetukseen liittyvistä syistä, olipa kysymys arkkuhautauksesta saattotilaisuuden jälkeen taikka arkun jättämisestä tuhkaukseen tilaisuuden jälkeen.
 - Eivät silti välttämättä kaikki uskonnottomat.

Yhdet seurakunnat vuokraavat

- Osa seurakunnista vuokraa kappeliaan siviilihautajaisten saattotilaisuuteen. Näin esimerkiksi Helsingin ja Vantaan seurakuntayhtymä. Toki hyvään, yli 550 euron hintaan.
 - Urkuja voi käyttää, mutta urkuriksi pitää pyytää joku muu soittaja kuin kyseisen kappelin oma urkuri.
- Osa seurakunnista ei vuokraa.

Kappelien uskonnollisia symboleja ei saa peittää

- Seurakuntien ehtona kuitenkin on, että mitään uskonnollista symboliikkaa ei kappelissa saa peittää tilaisuuden ajaksi. Niinpä esim. Malmin hautausmaan kappelin metrin korkuinen krusifiksi on aina uskonnottomissa saattotilaisuuksissa läsnä.

Kaikkia siviilihautajaisia ei haluta pitää kappelissa

- Kaikki uskonnottomat eivät toivo hautajaisiaan kirkolliseen kappeliin, vaikka se olisi tarjolla.
- Jos toiveena on lisäksi esimerkiksi tuhkan sirottelu hautausmaan ulkopuolelle taikka lasku vesiuurnassa mereen, kirkon palveluja ei tarvitse käyttää muutoin kuin tuhkauksen yhteydessä.
 - Helsingin seudulla ei välttämättä silloinkaan, koska on Hietanimen tunnustukseton krematorio ja kappeli.
- Ongelmaksi kuitenkin tällöin tulee sopivan tilan löytäminen saattotilaisuuteen

Monet seurakunnan eivät vuokraa kappelia ilman pappia

- Tilaongelma on väistämättä edessä niissä kunnissa, joissa seurakunta uskonopillisista syistä ei ollenkaan vuokraa hautausmaansa tai krematorion kappelia uskonnottomiin saattotilaisuuksiin.
- Pääkaupunkiseudulla tällaisia kuntia ovat Espoo, Järvenpää, Kerava ja Tuusula. Muualla tällainen tilanne on esimerkiksi Lahdessa, Porissa ja Jyväskylässä.

Hautajaistila ilman pappia – tai ei sittenkään

- Miten tästä tilanteesta on selvitty? Miten nyt selvittäään? Miten hautaustoimistojen palvelu tällöin toimii?
- Yksi "ratkaisu", joka siis ei ole oikea ratkaisu, on toistaiseksi monille käytännössä ollut - tilanteen selvittyä ehkä yllättäen - päätyminen papin siunauksen pyytämiseen. Pappi on ollut tarjolla maksutta ja kappelin saanut vuokrattua, toki hyvään ei-jäsenten hintaan. Osa 6000 siunauksesta lienee pyydetty näillä syillä?

Uskonnotoman hautauksen toteuttamistapoja - arkkuhautaus

- Perinteinen selviytymiskeino tilapulmaan on ollut arkkuhautaus siten, että **pidetään uskonnoton saattotilaisuus haudalla** ja välittömästi sen jälkeen on muistotilaisuus, jonne ainakin pääosa saattoväestä kutsutaan.
- Haudalla voi olla laulua ja myös perinteinen hautajaispuhe. Toki kovan pakkasen tai sateen sattuessa tilaisuuden kulkua on jouduttu säätämään. Sisätiloissa pidettävä saattotilaisuus on siis jäänyt pois. Muistotilaisuus sitten sisällä.

Vapaa-ajattelijayhdistysten hautausmailla

- Vapaa-ajattelijayhdistysten hautausmailla arkku- ja uurnahautaukset pidetään myös ulkona haudalla, koska laajemmalle hautajaisväelle ei ole sisätiloja
- Hautausten määrä on valtakunnallisesti melko vähäistä

Uusi uskonnoton tilavaihtoehto kappeleille

- Toinen, monille uusi, luultavasti laajeneva ratkaisu on etsiä joku neutraali, monikäyttöinen tila uskonnottomalle saattotilaisuudelle, jossa arkku on paikalla saattoväen hyvästijättöjä varten.
- Esimerkiksi Lahdessa on, tosin vasta aivan viime aikoina, hankittu vuokrattavia tiloja muun muassa Hennalan upseerikerholta ja Mukkulan kartanosta.

Uusien tilojen hankinta käynnissä

- Myös Jyväskylässä uusia hautajaistiloja tarjoavat Jyväskylän Setlementti ry, Vaajakosken urheilutalo ja Palokan pelimannitalo.
- Tällaisia tiloja tarvitaan lisää kautta maan.
- Toivottavasti hautaustoimistot ovat aktiivisia niiden hankinnassa. Mielellään myös yhteistoiminnassa vapaa-ajattelijayhdistysten kanssa.

Hautajaisten uudet muodot

- Uusi, mukautunut ratkaisu on ollut perinteisen hautajaiskaavan ylittäminen
- Esimerkiksi niin, että vain lähimmät omaiset hyvästelevät vainajan ruumiin ennen tuhkausta, ja laajemmat sosiaaliset hautajaiset pidetään vasta tuhkauksen jälkeen.
 - - eli "suoratuhkaus" ilman saattotilaisuutta

Tuhkauksen jälkeen...

- Ohjelmaan voi kuulua esimerkiksi uurnana lasku hautaan tai tuhkan sirottelu luontoon **ja muistotilaisuus heti sen jälkeen tai myöhemmin.**
- Uurnan hautaus tai tuhkan sirottelu voidaan tehdä myös ensin pidettävän **muistotilaisuuden jälkeen *tai*** se on voitu hoitaa **ennen muistotilaisuutta.**

Maalle tai veteen sirottelu

- Kun vainajan tuhka on tarkoitus sirotella tai laskea veteen, laajemmat **sosiaaliset hautajaiset voidaan pitää muistotilaisuuden muodossa.**
- Tuhkan kätkeminen voidaan tehdä muistotilaisuuden ajankohdasta riippumatta vuoden kuluessa siitä kun tuhka noudetaan krematoriosta,

Veteen lasku vesillä

- Muistotilaisuuksia pidetään usein myös sen jälkeen, kun tuhka on laskettu **vesiuurnassa** veteen.
- Tarjolla on myös veneitä, jonka sisätiloissa tuhkan laskun jälkeen voidaan pitää muistotilaisuus tarjoiluineen.
- Onpa veneilijöitä tai purjehtijoita kokoontunut saattotilaisuuteen merellä tai järvellä ja sen jälkeen muistotilaisuuteen venekerhon tai purjehdusseuran tiloissa.

Myös rannalta

- Tuhkan veteen laitto on mahdollista myös rannalta
- Eräät kunnat ovat rakentaneet sitä varten sopivia laitureita
 - esim. Kotkassa tuhkanlaskupaikka rannalla on laajasti käytössä

Hautajaistilanne on syrjivä

- Mielestäni ei ole oikein, että uskonnottoman vainajan omaiset joutuvat valtiovallan ylläpitämästä rakenteellisen syrjinnän ja palvelujen puutteen vuoksi poikkeamaan ns. perinteisestä kaavasta hautajaisten järjestämisessä niin, että saattotilaisuutta ei voitu pitää ennen tuhkausta.

Parannusesityksiä tehty

- Tarvittaisiin monikäyttöisiä tunnistuksettomia seremoniatiloja - myös pienuskontojen tarpeisiin.
- Hyvinvointialueiden tulisi ottaa vastuulleen niiden ja samalla myös uusien krematorioiden rakentaminen.

Tarvitaan uusia, tunnuksettomia tiloja

- Juhla- ja seremoniatilaisuuksia varten tiloja, jotka ovat
 - juhlavia ja arvokkaita, myös muunneltavia
 - tunnuksettomia
 - käyttökelpoisia uskuntoon tai vakaumukseen katsomatta
 - kustannuksiltaan kaikkien ulottuvilla
 - liikenneyhteyksiltään käyttökelpoisia

Kehittämisesityksiä hautaustoimeen

□ ministeriölle ja hyvinvointialueille

Vapaa-ajattelijat: Tunnustuksettomia hautajaistiloja hyvinvointialueille

Julkisen vallan palvelujen tulee tarjota tunnustuksettomia seremoniatiloja hautajaisten saattotilaisuuksien järjestämiseen. Tilojen tulee olla monikäyttöisiä siten, että niissä voidaan järjestää niin uskonottomien siviilihautajaisten saattotilaisuuksia kuin monien eri

Esitys hautaustoimen yhdenvertaisuuden kehittämiseksi

Vapaa-ajattelijat esittävät hautaustoimessa huomion siirtämistä hautausmaista hautajaisiin, hautajaisten syrjimättömiin järjestämismahdollisuuksiin myös uskonottomien tai toisuskoisten vainajien omaisille. Yhdenvertaiset mahdollisuudet jäähyväistilaisuuksien

Monimuotoisuus lisääntyy

- Toisaalta ei välttämättä ole yksinomaan huono asia, että osa uskonnottoman vainajan omaisista päätyvät kehittämään jonkun uudentyyppisen ratkaisun "perinteisen kaavan" sijaan. Onhan joka tapauksessa hautauskulttuuri monipuolistumassa.

Hyvä kello kauas kuulukoon

- Nykyisessä muutostilanteessa uskonnottomien on syytä kiitoksella noteerata aina kun hautustoimisto hoitaa siviilihautajaisten saattotilaisuuden järjestämiseen mahdollisesti tarvittavat tila-, puhuja- ja ohjelmajärjestelyt hyvin.
- Samoin tietysti kiitämme seurakuntien kappelien vuokrausmahdollisuudesta ja sujuvasta käytettävyydestä.
- Hyvä kello kauas kuulukoon.

Keskustelua

- Kiitos!
- Kysymyksiä ja kommentteja